

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.083
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії Катеринич Анна Андріївна, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Київський університет імені Бориса Грінченка з відзнакою, здобувши кваліфікацію магістра соціальної роботи за спеціальністю «Соціальна педагогіка». У 2018 році Анна Андріївна успішно завершила навчання в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, отримавши кваліфікацію бакалавра за спеціальністю «Сценічне мистецтво». Має майже 12 років досвіду роботи з дітьми та молоддю з інвалідністю, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.083 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 27 лютого 2025 року № 115, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

ПЕТРОЧКО Жанна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

МАРТИНЧУК Олена Валеріївна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

ДЕНИСЮК Олена Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету

психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

СЛОЗАНСЬКА Ганна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

МАРТИНЮК Тетяна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки.

На засіданні 18 квітня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота Катеринич Анні Андріївни на підставі прилюдного захисту дисертації на тему «Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва» за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Дисертацію виконано в Університеті Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Вайнола Ренате Хейкіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Катеринич Анни Андріївни на тему «Соціальна інтеграція молоді з інвалідністю засобами театрального мистецтва» подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота (науковий керівник – Вайнола Ренате Хейкіївна, доктор педагогічних наук, професор) є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає пп. 6-9 Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертація Катеринич Анни Андріївни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Катеринич Анна Андріївна на високому рівні оволоділа методологією науково-дослідницької діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Наукові результати дисертації відображено у 12 наукових і науково-методичних працях: 3 наукові статі, опубліковані у наукових виданнях, які включені на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 9 публікацій (1 у співавторстві) у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації:

1. Катеринич А. А. Проблеми соціальної інтеграції молодих людей з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. С. 189-198. ISSN 2786-4723. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.10>

2. Катеринич А. А. Соціальна інтеграція молоді з інтелектуальними порушеннями: актуальні напрями розвитку. Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2023. Вип. 2(9). С.186-193. ISSN 2709-8214 <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-9-21>

3. Катеринич А. А. (2024) Використання різних груп мистецьких технік в соціально-педагогічній роботі з молоддю з інвалідністю. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2024. Вип. 1(10). С. 137-145. ISSN 2707-3076. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2023-10-15>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

ДЕНИСЮК Олена Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. Потребують уточнення компоненти наукового апарату роботи. Так, у новизні дослідження варто було б повніше розкрити ті теоретичні положення щодо використання засобів театрального мистецтва в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю, які набули подальшого розвитку.

2. У розділі 1 авторка характеризує засоби театрального мистецтва як чинник соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень. Робота б значно виграла б, якби більш широко було представлено питання доступності мистецьких об'єктів, зокрема театральних установ.

3. У розділі 2 проаналізовано стан практики соціальної роботи з соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень. Значно покращило б сприйняття наукового матеріалу та показало логічну послідовність етапів дослідження та взаємозв'язки між ними графічне представлення алгоритму проведення експериментального дослідження.

4. Представлений матеріал у третьому розділі був би більш переконливий, якби для прикладу було запропоновано декілька методичних розробок щодо впровадження тренінгової програми з елементами театральної діяльності, наводились висловлювання молодих людей та батьків/опікунів, детальніше схарактеризовано використання методу сторітелінгу для оцінки рівнів соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

МАРТИНЧУК Олена Валеріївна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У роботі недостатньо представлена концептуалізація поняття «інтелектуальні порушення» в українському освітньому просторі, зважаючи на сучасні підходи до категоризації освітніх труднощів осіб з обмеженнями життєдіяльності.

2. Автор дисертаційної роботи декларує комплексний підхід до дослідження, орієнтується на розуміння інвалідності як медичного, соціального та психологічного феноменів, тому, на наш погляд, робота значно б виграла, якби засадничою теорією дослідження, проведеного в умовах воєнного стану, стала концепція травма-інформованої допомоги молоді з інтелектуальними порушеннями, що передбачає формування травма-чутливого середовища, реалізацію соціально-емоційного навчання та розвитку, адаптацію середовища до потреб всіх тих, хто демонструє симптоми травми, та опертя на принципи безпечного середовища, довірливих стосунків, співпраці та взаємодопомоги, соціальної справедливості.

3. Робота б значно виграла, якби дисертантка дослідила кореляційні зв'язки між рівнями сформованості соціальної інтегрованості за визначеними критеріями (емоційно-мотиваційний, комунікативний, операційний, особистісний), що дало б змогу визначити серед цих критеріїв ті, які здійснюють найбільший вплив на розвиток соціального інтегрування молоді з інвалідністю.

СЛОЗАНСЬКА Ганна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, зауваження:

1. У розділі 1 дисертаційного дослідження автор представляє основні напрацювання з позиції аналізу змісту базових понять дослідження, пропонуючи власні підходи до трактування «соціальної інтеграції молоді з інвалідністю» та «соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень»; акцентує увагу на тому, що дослідження виконується в період трансформації моделей сприйняття інвалідності; розкриває зміст процесу соціальної інтеграції цільової групи у соціум саме з позиції застосування засобів театрального мистецтва у роботі з молоддю з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, виокремлюю особливості означеного процесу. На нашу думку, автору дослідження вартувало у розділі 1 більше уваги приділити аналізу наявних у Україні груп та категорій інвалідності, щоб підсилило висновок автора щодо виокремлення інтелектуальних порушень як окремої категорії інвалідності. Вважаємо за доцільне зазначити, що в контексті випрацювання особливостей соціальної інтеграції варто було також звернути увагу і на готовність громади інтегрувати означену категорію осіб, зокрема і через організацію надання соціальних послуг для молоді з інвалідністю.

2. Розділ 2 дисертації присвячений розпрацюванню автором критеріїв і показників соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю та характеристиці рівнів їх сформованості. Вважаємо за доцільне зазначити, що автору дослідження вартувало б підсилити параграф 2.1 інформацією про те, на основі чого було виокремлено саме такі критерії та показники.

На високому рівні представлені у підрозділі 2.2 результати констатувального етапу експерименту. Однак, вважаємо, що робота тільки виграла б, якщо авторка дослідження зазначила, на підставі чого було відібрано самі означені організації для проведення дослідження, як саме формувалася вибірка та більше уваги приділила розкриттю особливостей застосування виокремлених науковицею методів дослідження, а саме спостереження, рольових ігор, сторітелінгу на констатувальному етапі експерименту.

3. На сторінці 131 дисертації авторка зазначає, що експериментальна робота з розробки та впровадження змістово-технологічного забезпечення соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень передбачала три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний. При цьому вказано, що констатувальний етап тривав з 2022 р. по 2023 р. (с. 131), формувальний – з 2021 р. по 2024 р. (с. 163). Натомість, відсутня інформація про перебіг констатувального етапу експерименту. На нашу думку, для більшої ясності, автору дослідження вартувало представити у роботі інформацію про хід та етапи експериментальної роботи у 2 розділі. Варто також було пролити світло на процес залучення та особливості роботи із учасниками експерименту на різних його етапах.

4. Розділ 3, підрозділ 3.2 насичений авторськими формами роботи, які можуть використати практики для більш ефективної соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень у соціум. На нашу думку, автору дослідження вартувало б більше уваги приділити їх змісту та особливостям застосування.

МАРТИНЮК Тетяна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки, зауваження:

1. У процесі теоретичного аналізу проблеми формування соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю доцільно було б приділити більшу увагу розкриттю поняття «реінтеграція» та деталізувати спектр її проявів у сучасних реаліях, беручи до уваги зростаючу кількість людей з інвалідністю, спричинену воєнними діями в Україні. Більше того, ґрунтовніше дослідження цього питання сприяло розробці оптимальних стратегій підтримки таких осіб, їх адаптації до нових соціальних умов та забезпечення повноцінної участі в суспільному житті.

2. Вважаємо, що доцільним було б звернення дослідниці до проблеми готовності молодих людей з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень до участі в різних формах театральних практик. Адже ми усвідомлюємо, що залежно від нозології, складності діагнозу цей рівень готовності може бути дуже різним.

3. У п. 3.1 дисертанткою було розроблено, обґрунтовано та описово представлено змістово-технологічне забезпечення процесу соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень та його складові: мету, чинники, принципи, критерії та показники соціальної інтегрованості молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, організаційні форми та методи соціальної роботи з використанням засобів театального мистецтва. На нашу думку, дослідження стало більш цілісним і наочним, якби змістовно-технологічне забезпечення процесу соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень було представлено у вигляді чіткої візуалізованої моделі. Така модель могла б структуровано відобразити основні етапи, методи, інструменти та механізми інтеграції, а також продемонструвати взаємозв'язки між ключовими чинниками, що впливають на ефективність цього процесу та очікуваний результат.

4. Щодо інструментарію дослідження дозволимо звернути увагу дослідниці на наступне: автором в чіткій послідовності описано показники операційного критерію («готовність до праці», «здатність діяти ситуативно», «відповідальність за свої дії»). Проте не зовсім доказовим є застосування таких методів, як інтерв'ю та метод незалежних експертних оцінок для аналізу рівня сформованості поведінкових проявів учасників експерименту.

5. Стрижнем експериментальної роботи А. А. Катеринич є тренінгова програма «Театральні кроки: сцена для кожного», зміст якої було спрямовано на підвищення рівня соціальної інтегрованості молоді, сприяння зниженню ізольованості таких осіб та привернення уваги суспільства до даної проблематики. Проте вважаємо, що експериментальна програма значно

виграла б за умови деталізації індивідуальних форм взаємодії з молодими людьми з інвалідністю та членами їх сімей.

6. На нашу думку, важливим аспектом даного дослідження є популяризація позитивних зразків поведінки молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень. Було б дуже доречно розкрити таке питання: яким чином обиралася аудиторія для виступів учасників театральної програми, який вплив це здійснило на молодь громади, представників громадськості, закладів освіти тощо?

ПЕТРОЧКО Жанна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, побажання.

1. Актуальність представленого дослідження є безсумнівною, що підтверджується важливістю соціальної підтримки вразливих категорій населення в контексті сучасних викликів. Робота вирізняється різновекторним аналізом проблеми соціальної інтеграції, виокремленням різних концепцій і моделей інтеграції осіб з інвалідністю. Сильними сторонами дисертації є: визначення викликів, пов'язаних із створенням безбар'єрного середовища в Україні; обґрунтування інклюзивності театального мистецтва, розкриття впливу воєнного стану на його використання; визначення сутності і складників змістово-технологічного забезпечення соціальної інтеграції молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень засобами театального мистецтва.

2. Авторська тренінгова програма демонструє високу результативність, проте потребує деталізації змісту форм роботи і представлення методичних матеріалів у додатках дисертації.

3. Аргументованість відповідей здобувачки свідчить про високий рівень її науково-практичної компетентності, готовність презентувати та відстоювати результати своєї наукової роботи.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.083 присуджує КАТЕРИНИЧ Анні Андріївні ступінь доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.083

Жанна ПЕТРОЧКО